

Prosedyre: Gynekologisk undersøkelse med cytologisk og bakteriologisk prøvetakning

Indikasjon for cytologisk prøvetakning

- Del av screeningprogrammet i Norge: Myndighetene anbefaler celleprøve fra livmorhalsen hvert tredje år i aldersgruppen 25-69 år.
- Symptomer:
  - Sporblødning
  - Blodig utflod
  - Postcoital blødning
  - Makroskopisk cervixpatologi

Indikasjon for bakteriologisk prøvetakning

- Symptomer fra vulva el vagina; smerter, kløe, utflod, uregelmessig/unormal blødning, smerter ved samleie og en kul/oppfyllning i genitalia og/el bekken
- Eksposisjon for SOS

Forberedelse

- Anamnese: første dag siste menstruasjon, tidligere patologiske celleprøver, symptomer, ny partner, bekymring for SOS, graviditet, prevensjon
- Vaske hender og ta frem hansker
- Gjøre klart annet utstyr: Spekulum m/lyskilde, thin prep, børste, gel, tupfer, KOH, bakteriologisk prøvetakningskit (PCR og/el dyrkning)

Prosedyre

- Tom blære
- Hjelp pasienten i gynekologisk stol
- Inspiser vulva, introitus, perianale område, bartholinis glandler. Utslett, hevelse, sår, traume, kul/oppfyllning
- Palper om nødvendig: Bartholinis glandler, område med symptomer
- Sett inn lyskilden i spekel og fukt med eksplorasjongel
- Sett inn spekelet ca 4-5 cm vaginalt og identifiser cervix. Åpne deretter opp spekelet.
- Tørk med tupfer
- Ta celleprøve med børste i cervix. Ved thin prep metode settes børste i cervix og roteres 10 ganger mot høyre, deretter 5 ganger mot venstre. Dette sikrer vev fra både endo –og exocervix. Børste ristes i thin prep væsken. Viktig at børste ikke blir stående i væsken.
- Ta eventuelt prøve fra fremre el bakre fornix for testing for bakteriell vaginose el trichomonas med KOH
- Ta eventuelt bakteriell prøve fra cervix
- Trekk forsiktig ut spekelet
- Utfør bimanuell palpasjon. Bruk gel på dominant peke –og langfinger som føres inn vaginalt. Samtidig brukes ikke-dominant hånd på nedre del av mage/bekken. Denne hånden beveger uterus og adnexae ned mot dominant hånd (fingre). Palpasjon av vagina, cervix, uterus og adnexae utføres. Ruggedømheter? Størrelse og leie uterus? Oppfyllning el smerter over adnexae?
- Ved indikasjon rektovaginal undersøkelse

- Fyll inn informasjon om pasientinfo. Ved bakteriologisk prøve: Sykehistorie. Ved celleprøve: Første dag siste menstruasjon, tidligere patologisk celleprøve, menopause, graviditet, prevensjon/IUD, HRT. Husk å merke prøvebeholder som skal sendes inn.

Kontraindikasjon mot gynekologisk undersøkelse

- Fysisk umodenhet (barn, virgo)
- Abnormal anatomi, f eks etter omskjæring
- Psykisk el fysisk utviklingshemming
- Pågående menstruasjon (celleprøve)